

ارزهای باستانی!

پوست سنجاب، دانه فلفل، سنگ‌های عظیم الجثه آهنی، دندان چوب و... در گذشته‌های دور نقش پول را برای مردم ایفا می‌کردند

یاسمین مشرف | مترجم

پرونده

پول؛ فقط شنیدن این کلمه باعث می‌شود گوش بسیاری از افراد تیز شود. اما آیا شما حاضرید به جای آن یا واریز شدن مبلغی به دلار یا تومان یا... به حساب‌تان، یک قطعه سنگ نمک یا چند دانه فلفل را به عنوان حقوق و دستمزد دریافت کنید؟ درک ارزش پول در طول زمان، نکته اصلی در مسائل مالی است و مطمئناً زمان، آن‌چه را که مردم به آن اهمیت می‌دهند، تغییر داده است. در دوره‌های مختلف تاریخی، مردم ارزش پولی را به طیف گسترده‌ای از اشیاء اختصاص داده‌اند. گرچه امروزه بیشتر این اشیاء قابل استفاده به عنوان پول نیستند اما هنوز هم می‌توانند یادآور فرهنگ‌های باستانی و آداب و رسوم بسیار متنوع مردم در گذشته باشند. ارزهای باستانی دارای اشکال، اندازه‌ها و قالب‌های شگفت‌انگیز بسیاری بوده‌اند. در پرونده امروز زندگی سلام به ۱۰ مورد از باور نکرده‌ترین پول‌های دوران باستان که کاملاً با پول‌های امروزی متفاوت هستند، اشاره شده است.

جو اولین پول شناخته‌شده تاریخ

فکر کنید اگر یک کیسه پر از جو را با خود به مرکز خرید محله‌تان ببرید و سعی کنید با آن پیراهن یا پیتزا بخرید، چه اتفاقی می‌افتد؟ فروشنده احتمالاً نگهدارنده را صدا خواهد زد! اما بهتر است بدانید که «جو» اولین پول شناخته شده در تاریخ بوده که در بین سومی‌ها رواج داشته است. این پول در سومر در حدود سه هزار سال قبل از میلاد به وجود آمد تا جوابگوی الزامات فعالیت‌های فزاینده اقتصادی باشد. مقادیر مشخصی دانه جو به صورت مقیاس‌فراگیر سنجش و مبادله همه کالاها و خدمات دیگر به کار می‌رفت. رایج‌ترین مقیاس سنجش، «سیلا»، حدوداً معادل یک لیتر بود. پیمان‌های استاندارد با ظرفیت ۱۳۰ سیلا به صورت انبوه تولید می‌شدند تا هر زمان که مردم احتیاج به خرید یا فروش چیزی داشتند به راحتی بتوانند مقدار لازم جو را اندازه‌گیری کنند. دستمزد ها هم بر حسب سیلای جو محاسبه و پرداخت می‌شد. به عنوان مثال یک کارگر مرد، ۶۰ سیلا و یک کارگر زن ۳۰ سیلا و سرکارگر بین ۱۲۰۰ تا پنج هزار سیلا دریافت می‌کرد اما حتی گرسنه‌ترین سرکارگر هم نمی‌توانست در ماه این میزان جو را به عنوان خوراک استفاده کند! بنابراین از سیلاهایی که خودش نمی‌خورد برای خرید انواع کالاها استفاده می‌کرد.

سنگ‌رای بزرگ‌ترین شکل ارز در تاریخ

بزرگ‌ترین شکل ارز در جهان باستان به «سنگ‌رای» معروف بوده است. سنگ‌رای نوعی ارز بوده که هیچ‌کس نمی‌توانسته آن را سرق کند. نه فقط به دلیل اندازه آن بلکه به این دلیل که همه می‌دانستند هر فردی چه سنگی در اختیار دارد. بنابراین افراد جز در صورتی که مالک سنگ شناخته می‌شدند نمی‌توانستند از آن استفاده کنند. امروزه برخی معتقدند که سنگ‌رای اولین بیت کوین جهان بوده است. این سنگ‌های عظیم الجثه از یک قطعه سنگ آهک تراشیده می‌شدند و هر کدام از آن‌ها سوراخی که نقش امضا را داشت در وسط خود داشتند. عرض این سنگ‌ها تا ۱۲ فوت می‌رسید و وزنشان بیش از ۸ تن بود. هر سنگ داستانی برای خودش داشت که ارزش آن را تعیین می‌کرد. از آن‌جا که ایجاد هر یک از این سنگ‌ها کار بسیار دشواری بود، دشواری تجربه شده در مسیر تهیه آن، باعث افزایش ارزش سنگ می‌شد. این سنگ‌های بزرگ از سنگ آهنی در جزایر پالائو تراشیده و سپس در اقیانوس به وسیله قایق حمل می‌شدند. اگر سنگ هنگام حمل و نقل قایق را غرق نمی‌کرد و پس از تخلیه احتمالاً نمی‌شکست، به شکلی ماهرانه به یک مکان منتخب در جزیره یا پ منتقل می‌شد و برای همیشه در آن جامی ماند. مالک سنگ و ارزش خالص آن مشخص بود، بنابراین می‌توانست برای تجارت کالا در جزیره مورد استفاده قرار بگیرد. سنگ‌ها به دلیل سنگینی‌شان از محل خود حرکت داده نمی‌شدند. آن‌ها فقط صاحب جدیدی پیدا می‌کردند و در همان مکان باقی می‌ماندند.

پول چوبی ارزی برای دوره آبر تورم

تصور این که اسکناس‌های چوبی را در کیف پول خود حمل کنیم برای ما دشوار است، اما پول چوبی پس از جنگ جهانی اول و در دوره آبر تورم، نوعی ارز در آلمان بود. همان‌طور بیشتر شما می‌دانید اقتصاد آلمان پس از جنگ تا حدودی به هم ریخت، به همین دلیل، شهرهای محلی مشغول چاپ و نشر پول شدند و به چاپ هر چیز از چوب گرفته تا فویل، ابریشم و چرم پرداختند. این نوع پول به نوتgeld معروف بود و تا پایان دوره آبر تورم در سال ۱۹۲۳ از آن استفاده می‌شد.

چاقو ارزش بخشی به این پول با

نوشته‌روی آن

استفاده از چاقو به عنوان پول در دنیای امروز غیر قابل تصور به نظر می‌رسد، اما این شکل عجیب پول در حدود ۶۰۰ سال قبل از میلاد مسیح، در زمان سلطنت «یوی بزرگ»، در سراسر چین مورد استفاده قرار می‌گرفت. روی چاقوها اعداد یا کلماتی مثل «گوسفند» یا «ماهی» نوشته شده بود که ارزش آن‌ها را مشخص می‌کرد. همچنین هر قطعه پول نوشته یا کنده کاری داشت که به آن قطعه پول رسمیت می‌داد. به طور قطعی مشخص نیست که چگونه چاقو برای اولین بار به عنوان پول در چین معرفی شد. بر اساس یکی از داستان‌ها، ابتدا یک شاهزاده به سرایان خود اجازه داد از چاقو به عنوان پول استفاده کنند و به دنبال آن، این ابزار به یک شکل پذیرفته شده ارز تبدیل شد. استفاده از چاقو به عنوان پول صدها سال ادامه یافت تا این که اولین امپراتور چین، شین شی هوانگدی، انجام مبادلات با آن را لغو و اعلام کرد فقط سکه‌های مدور که یک سوراخ مربع در وسط خود دارند به عنوان پول قانونی قابل پذیرش هستند.

پوست سنجاب

دارای مزایای غیراقتصادی

از لحاظ تاریخی، پوست سنجاب نقشی اساسی در مبادله و تجارت داشته است. در دوران قرون وسطی، سنجاب‌ها به دلیل پوست‌شان بسیار ارزشمند بودند. در این دوران، پوست سنجاب به تدریج به عنوان یک ارز شناخته شده در کشورهایی مانند روسیه و فنلاند تبدیل شد. مردم روسیه تمایل زیادی به تجارت با پوست سنجاب داشتند و از آن جایی که مردم اهل صرفه‌جویی بودند و نمی‌خواستند چیزی را هدر بدهند از گوش و پنجه این حیوان هم به عنوان پول خرد استفاده می‌کردند. استفاده از پوست سنجاب به عنوان پول، یک مزیت غیراقتصادی هم برای روس‌ها داشت. در دوران قرون وسطی، اروپا دچار شیوع طاعون سیاه شد، اما روسیه خسارت چندانی از این فاجعه ندید؛ زیرا طاعون سیاه، اغلب توسط جوندگان منتقل می‌شد و روس‌ها با کشتن جوندگان و استفاده از پوست آن‌ها به عنوان پول، بدون آن که متوجه باشند، از شیوع طاعون جلوگیری کردند. امروزه هم در کشور فنلاند پوست سنجاب همچنان به عنوان ارز پذیرفته می‌شود و ارزش مبادله‌ای پولی دارد.

نمک اولین پرداخت مالیات تاریخ با این خوراکی

نمک در طول هزاران سال، کالای مهمی بوده و نقش برجسته‌ای در توسعه تمدن‌های اولیه ایفا کرده است. در آیین‌های دینی مختلف به نمک اشاره شده است. خشم ناشی از مالیات نمک، تسریع‌کننده انقلاب فرانسه بود. این کالا همچنین نقش مهمی در جنگ داخلی آمریکا داشت. نمک در زمان‌های باستان و قرون وسطی شکل مهمی از پول رایج بوده و از آن برای انجام مبادلات پایاپای و واردات و صادرات استفاده می‌شده است. مصریان باستان در ازای دریافت نمک یا نمک‌سود، کالاها را مانند سدر، شیشه و رنگ را با فینقیان مبادله می‌کردند. همچنین یکی از اولین پرداخت‌های مالیاتی ثبت شده در تاریخ که در آن نمک به عنوان پول استفاده شد، در سال ۲۲۰۰ قبل از میلاد توسط امپراتور وقت چین «یوی بزرگ» صورت گرفت. در روم باستان هم، سربازان گاهی حقوق خود را به صورت بسته‌های نمک دریافت می‌کردند. حتی امروزه در برخی از فقیرترین کشورهای آفریقا مانند اتیوپی، برخی از عشایر از نمک به عنوان واحد پول استفاده می‌کنند. توده‌های نمکی با وزن حدود ۵ کیلوگرم هنوز هم در شاخ آفریقا، یکی از فقیرترین مناطق این قاره «گردش پولی» دارد.

دندان دلفین

افزایش ارزش این پول در سال ۲۰۰۸

یکی از عجیب‌ترین ارزهای باستانی را شاید بتوان دندان دلفین دانست که صدها سال در کنار دیگر سنت‌های قدیمی در جزایر سلیمان، مورد استفاده قرار می‌گرفت. در سال ۲۰۰۸ ارزش دل این کشور جزیره‌ای کاهش یافت. مردم محلی درواکنش به این شرایط به انباشت پول پرداختند که این کار هم به نوبه خود باعث کمبود سکه‌ها و اوضاع را بدتر کرد. در نتیجه، مردم این کشور به استفاده از پول باستانی رایج یعنی دندان دلفین بازگشتند. به طریقی باور نکرده‌ای ارزش این پول باستانی چهار برابر شد. در ژانویه ۲۰۱۳، روستاییان مالایا، ۹۰۰ دلفین پوزه‌ببری را قصابی کردند. ساکنان محلی تأیید کردند پس از آن که یک گروه حفاظت مستقر در آمریکا نتوانست غرامت کامل توافق شده را برای جلوگیری از کشتن پستانداران دریایی به آن‌ها پرداخت کند، آن‌ها کشتن دلفین‌ها را سر گرفتند. تعداد دلفین‌هایی که از سال ۱۹۷۶ تا ۲۰۱۳ به خاطر دندان‌هایشان کشته شدند به بیش از ۱۵ هزار و ۴۰۰ دلفین رسیده است. هنری سوکوفاتو، شکارچی محلی دلفین در این باره به وال استریت ژورنال گفته: «پول مردم سفیدپوست روزی تمام می‌شود اما دندان دلفین‌ها همیشه برای ما خواهماند.»

چای آجر

استفاده در جنگ جهانی اول

یکی دیگر از ارزهای جذاب باستانی چای آجر است. تولید این محصول بر ارزشش با ترکیب ساقه و برگ گیاه چای با گیاهان مختلف و گاهی تراشه‌های چوب صورت می‌گرفت. این مخلوط با استفاده از خون گاو، محکم و فشرده می‌شد و گاهی هم از کود به عنوان عامل اتصال استفاده می‌شد. روی خشت‌های چای سنتی، حروف چینی یا طرح‌های

منحصر به فردی به نمایش گذاشته می‌شد. قبل از سلسله مینگ در چین، این خشت‌های چای که به آن چای فشرده هم می‌گویند، تقریباً به اندازه نمک در مدیترانه ارزش داشت. این خشت‌ها در اشکال و اندازه‌های مختلفی ساخته می‌شدند. ارزش خشت‌ها علاوه بر اندازه‌شان بسته به نوع چای به کار رفته در ساخت آن از جمله چای سیاه، چای سبز و چای تخمیر شده متفاوت بود. در قرن نوزدهم از این محصول به عنوان ارز در چین، روسیه، تبت، سیبری و مغولستان استفاده می‌شد. آجرها ارزش مشخصی داشتند. به عنوان مثال، ۱۲ آجر برای خرید یک گوسفند و ۲۰ آجر برای خرید یک اسب لازم بود. در سیبری، چای آجرها به عنوان نوعی ارز قابل خوردن تا اواخر جنگ جهانی دوم مصرف و همچنین از آن‌ها به عنوان دارو استفاده می‌شد. با ارزش‌ترین چای آجرها از نقاطی مانند هندو بر برخی مناطق دیگر در تبت می‌آیند. از این آجرها حتی تا قرن بیستم به عنوان یک نوع ارز استفاده می‌شد به طوری که در جنگ جهانی اول برخی از سربازان به دلیل کمبود پول، از آجر برای خرید کالاها دیگر استفاده می‌کردند.

ZENDEGI - SALAM

ضمیمه روزنامه خراسان

دو شنبه ۱۴ تیر ۱۴۰۰

۲۴ دی القعدہ ۱۴۴۲ ۵ جولای ۲۰۲۱

شماره ۱-۲۰۷

۱۹۳۱

